

4. EVANGHELIA DUPĂ SFÂNTUL LUCA

4.1. *Autorul și data redactării Evangheliei*

Sfântul Luca este autorul celei de a treia Evanghelii. S-a născut într-o familie păgână din Antiohia Siriei; fiind medic (*Col* 4,14), era un om cultivat care cunoștea bine limba greacă; s-a convertit la creștinism în urma predicii primilor predicatori ai Evangheliei sosiți în Antiohia (*Fap* 11,19-24). Cucerit de Cristos, își dedică viața vestirii mesajului lui Isus; de aceea, îl întâlnim prima dată la Troas (*Fap* 16,10) însoțindu-l pe sfântul Paul în a doua călătorie misionară (anii 50-51). În timpul călătoriei, va rămâne la Filipi (*Fap* 16,40). Trecând prin Filipi la întoarcerea din a treia călătorie misionară, Paul îl va lua cu el pe Luca la Ierusalim (*Fap* 20,5-21,18). Va fi alături de apostol la Roma atât în prima captivitate (*Fap* 27,1-28,16; anii 61-62), rămânând permanent cu el, cât și în a doua (*2Tim* 4,11; între anii 65-67). Informațiile sigure despre viața sfântului Luca se opresc la moartea sfântului Paul. După aceea, Tradiția afirmă că el a predicat în Ahaia, sudul Greciei, unde a scris Evanghelia și Faptele Apostolilor.

Sfântul Luca scrie Evanghelia sa într-o limbă îngrijită, după ce, cu imparțialitate, a consultat ceea ce s-a mai scris despre Isus până atunci (1,1-4) pentru a permite înțelegerea exactă și corectă a învățaturii catehetice despre Isus în sânul Bisericii primare. O tradiție destul

4.3. *Structura și conținutul*

Structura

În prezentarea Evangheliei sale, sfântul Luca urmează structura geografică a sfântului Marcu; astfel avem următoarea structură:

- 1-2: copilăria lui Isus;
- 3,1-9,50: pregătirea și activitatea publică a lui Isus în Galileea;
- 9,51-19,27: drumul lui Isus din Cezareea lui Filip la Ierusalim⁴¹;
- 19,28-21,37: activitatea lui Isus la Ierusalim;
- 22-24: patima, moartea și învierea sa.

Conținutul

Toată activitatea și misiunea lui Isus se îndreaptă spre Ierusalim. De aceea, după ce prezintă copilăria și genealogia lui Isus și relatează activitatea lui Isus în Galileea, sfântul Luca își concentrează atenția asupra călătoriei lui Isus la Ierusalim, locul în care Domnul va împlini mântuirea prin patima, moartea și învierea sa, fapt subliniat de-a lungul întregii Evanghelii.

⁴¹ Această secțiune e partea originală a Evangheliei sfântului Luca: sfântul Marcu îi dedică doar un singur capitol (*Mc* 10), iar sfântul Matei două capitole (*Mt* 19-20), în timp ce Luca îi dedică 10 capitole, pregătind deja timpul Bisericii prin misterul pascal al lui Isus.

4.4. Teologia

– *Universalismul mântuirii*. Știm că sfântul Luca a scris Evanghelia sa creștinilor proveniți dintre păgâni. Tocmai de aceea, el imprimă Evangheliei sale o deschidere universală, care se vede deja din primele ei pagini. În acest sens, îngerii cântă „Mărire lui Dumnezeu în înaltul cerurilor și pe pământ pace oamenilor pe care îi iubeste!” (2,14), iar bătrânul Simeon vede în Pruncul nou născut pe acela care va fi „lumina neamurilor” (2,30-32). De aceea, evanghelistul, în genealogia sa, merge până la Adam, iar Isus nu interzice ucenicilor să meargă la păgâni. Dimpotrivă, Domnul însuși cere ospitalitate la samariteni și-i laudă pe unii dintre ei⁴² voind să arate că, în fața exigențelor iubirii, toate barierele trebuie să cadă. De asemenea, Domnul avertizează pe evrei că, dacă nu vor asculta cuvântul lui Dumnezeu, vor fi excluși din împărăția sa și alții de pretutindeni vor intra în ea⁴³. Înainte de a se înălța la cer Isus îi trimite pe apostoli să predice Evanghelia la toate popoarele⁴⁴. Prezentând toate aceste elemente, sfântul Luca are un singur scop: Evanghelia să fie mai accesibilă oamenilor formați de cultura greacă pentru că Dumnezeu vrea mântuirea tuturor.

⁴² Samariteanul milostiv: 10,30-37, sau samariteanul recunoscător: 17,11-19.

⁴³ „Vor veni de la răsărit și de la apus, de la miază-noapte și de la miază-zi și vor fi așezați la masă în împărăția lui Dumnezeu... Voi însă veți fi alungați afară” (13,29.28).

⁴⁴ „Cristos trebuia să sufere și să învie din morți a treia zi și să fie predicată convertirea în numele lui spre iertarea păcatelor la toate popoarele începând din Ierusalim” (24,46-47; cf. Mt 28,19-20).

– *Istoria mântuirii*. Datorită modului în care prezintă evenimentele legate de viața lui Isus și a acelor care l-au urmat, sfântul Luca este numit „teologul istoriei mântuirii”. Prezintă această temă, evanghelistul distinge trei perioade în istoria mântuirii:

- a) timpul promisiunilor: Vechiul Testament până la Ioan Botezătorul;
- b) timpul împlinirii promisiunilor în Isus din Nazaret;
- c) timpul Bisericii peregrine, care așteaptă revenirea Domnului.

– *Chipul lui Dumnezeu*. Modul în care Dumnezeu împlinește mântuirea oamenilor arată că el e Tată milostiv, plin de iubire și bunătate, cu o răbdare de neînving. El a voit ca Isus, atât prin vestirea cuvântului, cât și prin fapte, să se dedice slujirii celor săraci, persecutați, slabi, disprețuiți. El manifestă iubirea sa desăvârșită în Isus care, prin misterul pascal, va răscumpăra omenirea, iar Tatăl îl va preamări. De aceea, Isus este „Domnul”, adică Cel înviat și înălțat la dreapta Tatălui. Toată această operă de mântuire împlinită de Cristos devine operantă în viața oamenilor datorită Duhului Sfânt, care lucrează în apostoli și în cei care-i ascultă. De fapt, toată predica apostolilor este pusă sub înrâurirea Duhului Sfânt, lucru evidențiat în *Faptele Apostolilor*. Insistența asupra rolului Duhului Sfânt în actualizarea mântuirii i-a adus sfântului Luca titlul de „evanghelistul Duhului Sfânt”.

– *Viața discipolului*. Cine vrea să fie ucenicul lui Isus trebuie să se convertească sincer și total; în orice situație s-ar afla, trebuie să lase toate, să „vândă” totul pentru a

aduna o comoară în cer, să accepte încercările în conformitate cu voința Tatălui, îndreptându-se spre cruce, și să aștepte veghind venirea Domnului.

– *Rugăciunea*. Sfântul Luca evidențiază în mod deosebit exemplul lui Isus care se roagă. Nici ceilalți evangheliști sinoptici nu neglijează acest aspect esențial al vieții Domnului⁴⁵, dar sfântul Luca scoate în evidență și alte opt momente în care Isus s-a rugat⁴⁶. Isus recomandă deseori ucenicilor săi rugăciunea. El va arăta și cum trebuie să fie rugăciunea noastră: ea trebuie să fie statornică (11,5-13; 18,1-8), permanentă (21,36), umilă și sinceră ca cea a vameșului din parabolă (18,13). Exemplul lui Isus, insistența sa asupra temei rugăciunii arată clar că rugăciunea este o datorie esențială a ucenicului, ca și a Bisericii. De aceea, sfântul Luca oferă rugăciunii Bisericii trei cântări de laudă: *Benedictus*, *Magnificat* și *Nunc dimittis*; el inspiră, de asemenea, și tema imnului „*Gloria in excelsis*”. Din aceste cântări se degajă bucuria și pacea, pe care Domnul le aduce prin venirea sa în lume.

⁴⁵ Isus părăsește orașul Cafarnaum pentru a se ruga în secret: *Mc* 1,35; Isus se roagă singur după înmulțirea pâinilor: *Mc* 6,46; *Mt* 14,23; Isus se roagă în Grădina Măslinilor: *Mc* 14,32-41; *Mt* 26,36-46; *Lc* 22,40-45.

⁴⁶ Aceste momente sunt: botezul (3,21); retragerea în pustiu (5,16); înaintea alegerii apostolilor (6,12); înaintea mărturiei lui Petru (9,18), pentru care se va ruga special mai târziu (22,32); la schimbarea la față (9,29); înainte de a-i învăța pe apostoli rugăciunea domnească (11,1); pe Calvar, pentru călăii săi (23,34); când își dă sufletul în mâinile Tatălui (23,46).